

Western Cape
Government

Western Cape Education Department

RELIGIESTUDIES

HERSIENING BOEKIE

KWR 3&4

GRAAD 12

VRAESTEL 2

Eksamenriglyn

RELIGIESTUDIES V2

PAPER 2

This question paper consists of four or five questions. Candidates will be required to answer only three questions. All questions will carry equal marks, i.e. 50 marks each.

Questions will focus on analysing and interpreting generic issues pertaining to religions. Candidates are expected to present a position on the issue/issues from a Religion Studies perspective, and to argue this position and critique it. A source can be included to act as a stimulus.

In this question paper, the topics to be assessed are as follows:

- The central teachings in one religion (with specialisation in ONE religion)
  - The nature of divinity
  - The nature of the world
  - The nature of humanity, with reference to community and the individual
  - The place and responsibility of humanity in the world
  - The origin and the role of evil
  - The overcoming of evil
  - Life after death
- The role of rituals in religion
- Internal differences in a NUMBER of religions (with specialisation in ONE religion)
  - Main features of such differentiations
  - Explain the main features of these groups with reference to Teaching, Governance and Practice

- History and present-day dynamics of interreligious relationships in South Africa as well as in the international community
  - Relationship between politics and religion (colonialism, imperialism, liberation and transformation)
- Normative sources in various religions
- Ways of interpreting normative sources (hermeneutical principles) (with specialisation in ONE religion)
  - Actual interpretation of normative sources
  - Interpreting in detail one normative source
- Religion and the sciences
  - Examine the changing relationship between religion and the natural sciences
  - Creation and evolution from scientific and various religious viewpoints
- Analysis of at least TWO secular world views. The four stipulated world views in the CAPS are atheism, agnosticism, humanism and materialism.
- The origin, purpose and influencing factors behind at least TWO secular worldviews
- Developing a strategy towards solving a major social problem, as specified below

For the final examination 2021 and supplementary examination/Senior Certificate Examination 2022:

- Moral degeneration
- Xenophobia and racism
- Gender Based Violence

For the final examination 2022 and supplementary examination/Senior Certificate Examination 2023:

- Euthanasia
- Substance abuse
- Environmental degradation

For the final examination 2023 and supplementary examination/Senior Certificate Examination 2024:

- Teenage Pregnancy
- Crime and corruption
- Marriage and divorce

NOTE: The stipulated major social problems must be studied in the context of religious teachings. Such teachings may be chosen from a variety of religions. At the end of 2023, the topics for the three-year-cycle will be repeated, unless replaced by a more recent Examination Guidelines document.

- Die sentrale leerstellings in een godsdiens (met spesialisering in EEN godsdiens)
- a. Die aard van goddelikheid
- b. Die aard van die wêreld
- c. Die aard van die mensdom, met verwysing na gemeenskap en die individu
- d. Die plek en verantwoordelikheid van die mensdom in die wêreld
- e. Die oorsprong en die rol van die bese
- f. Die oorwinning van die bese

- Omdat Vraestel 2 in Godsdiensstudie oor SPESIALISERING gaan, sal dit NUTTIG wees om 'n GODSDIENS of TWEE te KIES waarmee jy gemaklik is om in te spesialiseer.
- Die GROOT gelowe het oor die algemeen VOLDOENDE INLIGTING sodat jy die vrae gemaklik kan beantwoord.
- Die minderjarige godsdiensdienste het dalk nie genoegsame inligting oor sekere aspekte nie en jy kan jouself in 'n moeilike situasie bevind en nie op al die vrae kan reageer nie.
- As jy byvoorbeeld ATR of die Baha'i-geloof kies, maak seker dat hierdie godsdiensdienste inligting het wat SENTRALE LERINGS, INTERNE DIFFERENSIASIE en ander dek.
- As 'n algemene reël word jy aangemoedig om OPSOMMINGS te ontwikkel en om godsdiensdienste te vermy waar die inligting onvoldoende is of nie die bogenoemde aspekte voldoende dek nie.

SENTRALE ONDERRIG IN GODSDIENS

- Kennis neem:**Die Baha'i Geloof en Taoïsme het NIE INTERNE DIFFERENSIASIE volgens ons ATP nie.**
- Daarom sal dit ietwat FOOL HARDY (FOOLISH) wees om hierdie godsdiensdienste voor te berei vir vrae wat SPESIALISERING aanspreek – tog met die wete dat hierdie godsdiensdienste nie dek nie, bv. INTERNE DIFFERENSIASIE.
- Dit dui nie daarop dat jy nie inligting oor die Baha'i-geloof en Taoïsme moet ken nie – dit sê net dat hierdie twee godsdiensdienste NIE SORG vir sekere aspekte van die Religiestudie-inhoud wat nie ons is veronderstel om te dek.

INTERNE DIFFERENSIASIE

- Sou die inhoud binne DIESELFDE vraag as SENTRALE ONDERRIG geassesseer word, sal ek voortgaan om RELIGION Z te gebruik om te reageer, tensy anders vermeld.
- Belangrikste kenmerke van sulke differensiasies:
  - Wat is die TAKKE van my gekose godsdiens?
  - WENK: GEEN TAKKE in nieBahaiiGeloof en Taoïsme
  - BELANGRIK:**Gaan deur vorige vraestelle om die takke van die oorblywende 6 godsdiensdienste te sien en HOE hierdie inhoud GESESSEER KAN WORD
- Verduidelik die hoofkenmerke van hierdie groepe met verwysing na
  - Onderrig,**
  - Bestuur en**
  - Oefen**

NB: dit is belangrik dat jy AL 3 die bogenoemde kenmerke vir jou gekose godsdiens bestudeer indien daar van jou verwag word om te reageer op 2 of 3 aspekte soos hierbo genoem.

JY MAG SLEGS GEBRUIKE**EN** GODSDIENSom hierdie vraag te beantwoord – tensy anders opdrag

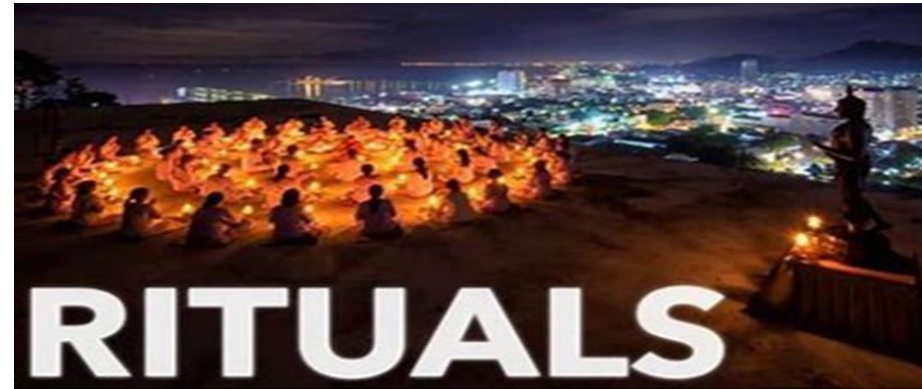
VERDELING VAN TAKKE VAN DIE VERSKILLENDE GODSDIENS			
Afrikaanse Tradisionel e Godsdiens	Yoruba	Hindoeïs me	Vaishnavisme
	AmaZulu		Shaivismisme
	Aka		Shaktisme
			Smartisme
Boeddhism e	TherevadaB oeddhisme	Islam	Soenniete
	Mahayana		
	Tibetaans		Shia
	Zen		
Christenska p	Katoliek	Judaïsme	Hervormde Judaïsme
	Oosters- Ortodokse		Konserwatiewe Judaïsme
	Protestante		

Wat is 'n ritueel?

Verstaan die konsep ritueel:

- Wat is die oorsprong en betekenis van verskeie rituele en hoe dit verband hou met spesifieke historiese gebeure in godsdienste
- Algemene kenmerke van rituele
- Onderskei verskillende soorte rituele
- Onderskei die verskeidenheid rolle van ritueel in godsdienste
- Skakel tussen rituele en verskeie godsdienste
- Ritueel as 'n voorstelling van die oortuigings of beginsels van godsdienste

- Aritueel is 'n reeks aktiwiteite wat behels [gebare](#), woorde, handeling of voorwerpe, uitgevoer volgens 'n vasgestelde volgorde.
- Rituele kan voorgeskryf word deur die [tradisies](#) van 'n [gemeenskap](#), insluitend 'n godsdienstige gemeenskap.
- Rituele word gekenmerk, maar nie gedefinieer nie, deur formalisme, tradisionalisme, invariansie, reël-beheer, sakrale simboliek en prestasie.
- Rituele is 'n kenmerk van alle bekende menslike samelewings.
- Hulle sluit nie net die [aanbidding](#) rites en [sakramente](#) van georganiseerde godsdienste en [kultusse](#), maar ook [oorgangsrites](#), versoening en [reinigingsrites](#), [eed van getrouheid](#), toewydingseremonies, [kronings](#) en presidensiële [inhuldigings](#), huwelike, begrafnisse en meer.
- Selfs algemene aksies soos [hand skud](#) en sê "[hallo](#)" kan genoem word as rituele.

NORMATIEWE BRONNE

- Normatiewe bronne verduidelik of verbind die oorsprong van norme of standarde normatief oor verskeie godsdienste. Hierdie bronne sluit inspirasie, mondelinge tradisies en heilige geskrifte in. Aangesien die meeste van die normatiewe bronne in die verskillende godsdienste beide 'n figuurlike en letterlike betekenis het, kan hermeneutiek aangewend word om 'n mens in staat te stel om tekste wat in godsdienste gebruik word, te interpreteer.
- Met verloop van tyd het elke godsdiens sy eie maniere ontwikkel om sy normatiewe bronne te interpreteer en te herinterpreteer. Twee breë hermeneutiese benaderings wat in alle godsdienste voorkom, is die konserwatiewe en die progressiewe benaderings. Beide konserwatiewe en progressiewe hermeneutiek kan strenger of lossier toegepas word.
- Oor die algemeen dring die konserwatiewe styl van interpretasie aan op 'n streng nakoming van die woorde van die normatiewe bron, ongeag hoe oud dit is of hoe verskillend die omstandighede van die tyd waarin dit geskryf is van die omstandighede van vandag was. Die progressiewe styl van interpretasie is oor die algemeen net so ernstig daaroor om lojaal te wees aan die oorspronklike normatiewe bron as die konserwatiewe benadering. Dit is egter ook ernstig oor die historiese

Wat is INSPIRASIE?

- Inspirasie verwys nadie **ASEM (KRAG/KENNIS)** van 'nbuitengewone wese of krag.
- 'n Voorbeeld van die asem van 'nbuitengewone krag is 'n **GODHEID**, kom in 'n mens en haal daardie persoon se eie asem.
- Inspirasie verwys na **atoestand van GEÏNSPIREERD óf om te skryf, iets te doen of jouself te verbind tot 'n bepaalde lewe of ervaring.**
- Inspirasie is 'n beduidende/belangrike **NORMATIEWE BRON** in verskeie godsdienste.
- In die verskillende godsdienste is daar individue wat **inspirasie ontvang van 'n hoër wese wat bestaan uit óf 'n vorm van krag óf wysheid.**
- Alle godsdienste is gewortel in inspirasie.

- In verskillende godsdienste is daar verskeie persone wat baie volgelingen geïnspireer het, byvoorbeeld:
  - a. In die Christendom het Jesus baie volgelingen geïnspireer.
  - b. In Judaïsme het Abraham baie Joodse mense geïnspireer.
  - c. Die Boeddha is 'n inspirerende figuur in Boeddhisme.
  - d. Profeet Mohammed dien as 'n groot inspirasie in Islam.
  - e. Baha'u'llah dien as 'n inspirasie in die Bahai'i Geloof.
- Terwyl volgelingen in die Christendom, Islam en Judaïsme kan beweer dat hulle inspirasie van God ontvang het, is daar in Boeddhisme, Taoïsme en Confucianisme 'n oortuiging dat sommige hoër, dieper wysheid groot leiers inspireer.
- Inspirasie kom steeds voor in ons hedendaagse samelewings en dit word na verwys as **KONTEMPORÊRE INSPIRASIE**.

WAT IS KONTEMPORÊRE INSPIRASIE?

- Die term kontemporêre inspirasie verwys na inspirasie wat **vind vandag nog plaas**.
- dit is **goddelike leiding** of invloed wat direk op 'n menslike verstand of siel uitgeoefen word, selfs in ons moderne dag.

VERSTAAN DIE VOORKOMS VAN INSPIRASIE in ATR

- Onmiddellik **kontak met die dimensie buite alledaagse lewe** lê aan die wortel van ATR.
- In hierdie godsdiens mense **met hul voorouers te kommunikeer boodskappe van hulle ontvang**.
- **Mediums, sangomasen waarsêers spesialiseer in kommunikasie** met die voorvaders en geeste.
- Daar word geglo dat hulle op bonatuurlike wyse insig in of ontdekkings van die onbekende of toekoms maak het.
- Sulke mediums gaan deur 'n proses van "dood en wedergeboorte" tydens hul opleiding.
- Die persoonlikheid van die medium word beëindig en die medium of waarsêer ontvang 'n nuwe persoonlikheid.
- In Suider-Afrika berus die priesterlike funksie van tussengangers gewoonlik by die hoof van die gesin.
- Hierdie tussengangers is die **VOORVAARDIGE GEESTE** (soms ook na verwys as die lewende dooies, die skakerings of die mindere gode).
- In sommige gebiede kan 'n natuurlike voorwerp, veral 'n dier, aangeneem en gerespekteer word as 'n embleem van 'n stam of individu.

MONDELINGE

TRADISIES

WAT IS MONDELINGE TRADISIE?

- 'n gemeenskap se kulturele en historiese tradisies wat deur mond tot mond of voorbeeld van een geslag na 'n ander oorgedra is sonder skriftelike opdrag

Die rol van MONDELINGE TRADISIE

- Die oorspronklike inspirasie is deur mondelinge tradisie in die verskillende godsdienste versprei.
- Die oorspronklike boodskap is mondelings van geslag tot geslag oorgedra.
- Mondelinge tradisies

ROL VAN MONDELINGE TRADISIE IN ATR

- In ATR speel mondelinge tradisie 'n belangrike rol.
- Mondelinge tradisie is die mees heilige metode om heilige boodskappe oor te dra.
- Die heilige verhale is nuttig in die oordrag van waardes en norme van die Afrika-gemeenskappe.
- Die verhale bevat die kernleerstellings van ATR.
- Die ouderlinge, soos die aangewese tantes en ooms speel 'n belangrike rol om te verseker dat die jonger geslag behoorlike ontwikkeling tot volwassenheid ontvang.
- Die familie ouderlinge speel 'n belangrike rol as die bewaarplekke en interpreteerders van die heilige tekste.
- Tradisionele inligting word mondelings aan geslagte oorgedra.

WAT IS HEILIGE SKRIFTE?

- Skrif, ook genoem heilige Skrif, die eerbiedige tekste, of Heilige Skrif, van die wêreld se godsdienste.
- Skrifte maak 'n groot deel van die literatuur van die wêreld uit.
- Hulle verskil baie in vorm, volume, ouderdom en graad van heiligheid, maar hul algemene eienskap is dat hul woorde deur die vromdes as heilig beskou word.

Die rol van HEILIGE SKRIFTE

- Baie godsdienste het heilige boeke ontwikkel, bv. die Koran, die Bybel, ens.
- Mondelinge tradisies kan parallel loop met geskrewe tradisies.
- In baie gevalle bestaan heilige boeke nie as individuele geskrifte nie, maar as deel van groter versamelings.
- Die woord KANON verwys na 'n algemene wet of beginsel.
- Die versamelings van heilige boeke word oor die algemeen KANONNE genoem.
- Daar is primêre en sekondêre heilige geskrifte. Sekondêre geskrifte is kommentaar op die primêre geskrifte.

WAT BETEKEN DIE WOORD HERMENEUTIEK?

- In Godsdienswetenskap beteken hermeneutiek die interpretasie van (heilige) tekste.
- Hermeneutiek behels om na 'n geestelike teks in sy konteks te kyk en al hierdie faktore in ag te neem:
- Watter tipe skryfwerk is dit? Wanneer is dit geskryf? Wie het dit geskryf? Vir wie is dit geskryf? Wat was die omstandighede toe dit geskryf is?

WAT IS DIE HERMENEUTIESE BEGINSELS?

- **Grammatika en historiese konteks –**
- Grammatikaal-historiese beginsel beteken dat jy die reëls van grammatika en die historiese feite moet gebruik om heilige teks te interpreteer.
- Jy moet kyk na die presiese betekenis van die woorde wat in hul mees gewone sin gebruik word.
- **Duidelikste betekenis -**
- Mense skryf om gedagtes en idees te kommunikeer.
- Die skrywer poog oor die algemeen om dit so duidelik as moontlik te doen.
- Wanneer jy 'n heilige teks of enige normatiewe bron interpreteer, moet jy die betekenis neem wat vir jou die duidelikste is.
- **Beplan, doel en konteks –**
- Jy moet 'n skryfstuk as 'n geheel beskou.
- Wat is die skryfplan of struktuur onderliggend daaraan?
- Wat was die skrywer se doel met die skryf van die teks?
- **Betekenis van woorde -**
- Die betekenis van woorde verander oor tyd en op verskillende plekke.
- Probeer om uit te vind wat die betekenis van die woorde was toe hulle oorspronklik in die normatiewe bron gebruik is.
- **Figuurlike taal -**
- Sommige heilige tekste gebruik hoogs figuurlike, nie-letterlike

MANIERE VAN INTERPRETERING NORMATIEWE BRONNE

- Daar is spesifieke reëls vir die interpretasie vir beide die primêre en sekondêre bronne.
- Die prosedure verskil van gemeenskap tot gemeenskap.
- Oor die algemeen is die moederbroer en die vaderlike egter die sleutel tot die opening van die heilige geslagstekste (gedig of loflied).
- Hulle moet die eerstes wees wat die dooies van die geslag oproep, in volgorde van senioriteit en bekendheid.
- Sodra hulle die kommunikasie oopgemaak het, het die ander lede van die geslag wat by die geleentheid teenwoordig was 'n kans om hul eie interpretasie te verskaf en hul wense uit te spreek.
- Die familie se tradisionele geneser sorg dat die wense van die lewendes en dié van die dooies uitgespreek word volgens die spesifieke vereistes van die spesifieke geleentheid.
- By die interpretasie van sekondêre heilige tekste (gedigte, lofliedere) neem die koning of hoofman die leiding.

Die belangrikheid van heilige tekste

- Skryfwerk het ongeveer vierduisend jaar gelede die godsdienstige toneel betree.
- Soos tegnologie van skryf meer algemeen geword het, word dit toenemend in die tekstuur van tradisie self betree.
- Tradisie het meer vasgestel.
- Mondelinge tradisies wat parallel met geskrewe tradisie kan loop, is baie vloeibaar.
- In Hindoeïsme geopenbaarde (gehoorde) geskrifte (shuti) word onderskei van sekondêre, (onthou) afgelei van menslik saamgestelde geskrifte.
- Die heilige boek is die Vedas.
- In Judaïsme staan die primêre skrif gesamentlik bekend as die Tenach.
- Hiervan geniet die eerste groep kanonieke status.
- Van alle godsdienste neem Islam die idee van goddelike openbaring, soos dit perfek neergeskryf is, ernstiger.
- Die Koran self word oor die algemeen gesien as 'n perfekte kopie van 'n oorspronklike, ewige ingeskrewe tablet in die hemel.
- Dikwels bestaan heilige boeke nie net as 'n individuele geskrif nie, maar as dele van 'n groter versameling.
- 'n Belangrike onderskeid moet tussen primêre bronne en kommentare getref word.
- Kommentaar is sekondêre geskrifte.
- Dit is verduidelikings en toepassings van die normatiewe primêre hulpbronne.
- Die meeste godsdienste met heilige boeke het ook baie kommentare op primêre skrif

Die rol van HEILIGE SKRIFTE in ATR

- ATR het nie 'n heilige skrif nie.
- Verskillende kulturele skrywers het egter geskrewe dokumente oor die waardes en norme binne ATR vervaardig. 'n Voorbeeld hiervan is Masiphakule.
- Skrywers soos Credo Muthwahet ook waardevolle inligting aangeteken.
- Die San het ook belangrike dokumente geskryf wat nuttig is in die geestelike lewe van die volgelinge van die ATR.
- Daar is gedigte wat deur die verskillende skrywers gekomponeer is wat ook dien as 'n poging om die morele waardes wat as voorskrifte dien aan die gemeenskap oor te dra.
- Daar is Afrika-verhale wat dien as die heilige bron van geestelike en sosiale lewe vir diegene wat ATR beoefen.

Die rol van HEILIGE SKRIFTE in HINDOEÏSME

- Die eerste van die heilige boeke is die Vedas.
- Die Hindoes glo dat hierdie geskrifte van goddelike oorsprong is.
- Die Vedas gee kennis van die goddelike lewe.
- Die Vedas is geskryf deur die mense wat na lewenswaarhede soek.
- Hierdie mense was bekend as Rishis {sieners of wyse mense}.
- Die skrywers van die Vedas het daarop gemik om begrip van die eksterne wêreld te verseker.
- Die inwendige ondersoek word in die Upanishads verduidelik.
- Hindoeïsme het groot versamelings van ander godsdienstige literatuur, insluitend die handboek van die ses skole van Hindoe-filosofie.
- Hierdie versamelings is daar om die Hindoe-volgelinge te help met die inligting wat hulle

Organisasies wat inter-godsdienstige verhoudings bevorder: agtergrond, doel en impak

INTERGODSDIENS ORGANISASIES:

Verduidelik die historiese agtergrond,
doel en impak inter-godsdienstige
organisasies soos:

- NRLF
- PROCMURA
- IFAPA
- ACRL
- WCRP
- WPR
- WCC

WENK: SOM ELKE ORGANISASIE OP
DEUR DIE VOLGENDE OPSKRIFTE:

AGTERGROND:

DOEL:

IMPAK:

Intergodsdienstige dialoog in Suid-Afrika, voor 1996:

- Die Christendom was die Staatsgodsdienst.
- Ander godsdienste is min of geen erkenning gegee nie.
- Daar was aparte waarneming van godsdienstige vieringe.
- Dit was in lyn met Apartheidsregering se doelwit van aparte ontwikkeling.
- Mense is nie opgevoed oor ander godsdienste nie.
- Apartheid het egter gedien om godsdienste te verenig.
- Die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke (SARK) is in 1968 gestig. Dit het Christene van verskillende denominasies verenig.
- Die intergeloofstryd teen Apartheid het gelei tot die stigting van die Suid-Afrikaanse tak van die Wêreldkonferensie van Godsdienste vir Vrede (WCRP) in 1984
- Vryheid van uitdrukking moedig wedersydse kommunikasie tussen godsdienste aan, sonder vrees.
- Vryheid van mening gee 'n platform aan godsdienste om uit te spreek oor sake van staat of sosiale kwessies.
- As erkenning van Suid-Afrika se vordering teenoor godsdienstige verdraagsaamheid, die wêreld

Gesonde intergodsdienstige verhoudings in Suid-Afrika – Nasionale Godsdiensteleiersforum (NRLF)

- In 1997 het president Nelson Mandela 'n beroep op godsdiensteleiers gedoen om
- werk saam om 'n vrye en regverdige Suid-Afrika te bou.
- Hierdie koalisie is die National Religious Leaders' Forum genoem
- (NRLF).
- 'n Morele beraad is in Oktober 1999 gehou.
- Kommer was armoede, kinder- en vrouemishandeling, voorkoming van MIV
- en vigs, ens.
- Die SA Grondwet is in 1996 aanvaar. Dit vestig SA as 'n
- sekulêre staat, met geen staatsgodsdienst nie.
- Hierdie bepaling verseker dat daar harmonie, respek vir verskillende ituele en verdraagsaamheid tussen

- Die intergeloofstryd teen Apartheid het gelei tot die vorming van die:
- Suid-Afrikaanse tak van die World Conference of Religions for Peace (WCRP) in 1984.
- Die oproep van Islam is in 1984 gevorm.
- Jews for Justice is in 1985 gestig.

- In Suid-Afrika gebruik alle godsdienste die geleentheid wat die regering bied om aan staatsake deel te neem.
- 'n Voorbeeld hiervan is die NRLF (National Religious Leaders' Forum), wat advies gee oor maatskaplike uitdagings en geloofsake.
- Katolieke en Moslems het in 2016 in Durban saam gebid om godsdiensteleiers se verdraagsaamheid en godsdiensteleiers se toon.
- Pous Johannes-Paulus II het ook die Palestynse en Joodse gemeenskappe besoek en godsdiensteleiers se verdraagsaamheid verkondig.
- Die humanitêre organisasie Gift of the Givers is 'n intergodsdienstige organisasie wat liefdadigheidswerk alle godsdiensteleiers se doen.

VOORBEELDVRAE

- Noem enige VIER bydraes deur die Wêreldkonferensie vir Godsdienste vir Vrede, wat intergodsdienstige harmonie bevorder.
- Bespreek die rol van intergodsdienstige organisasies in die internasionale gemeenskap of in Afrika.
- Bespreek intergodsdienstige dialoog (indien enige) in Suid-Afrika, voor 1996.
- Ontleed die rol van huidige wetgewing

- Ontleding van ten minste TWEE sekulêre wêreldbeskouings. Die vier gestipuleerde wêreldbeskouings in die KABV is ateïsme, agnostisisme, humanisme en materialisme.

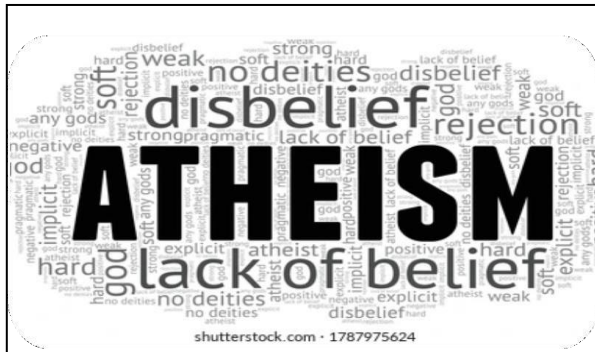
- Die oorsprong, doel en invloedsfaktore agter ten minste TWEE sekulêre wêreldbeskouings

LET WEL:

- Hierdie wêreldbeskouings is VERPLIGTEND/VOORGES KRYF vir Gr 12 DOELEINDE:

- ❖ ATEISM,
- ❖ AGNOSTISME,
- ❖ HUMANISME EN
- ❖ MATERIALISME.

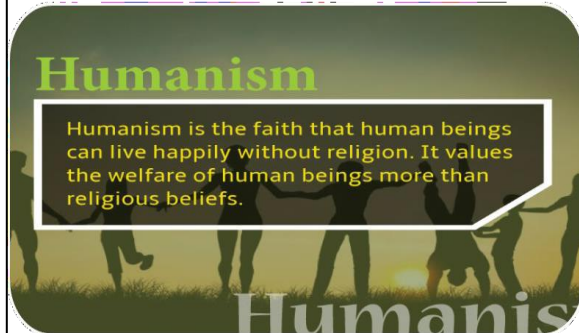
- Alhoewel daar ander wêreldbeskouings is, sal jy NIE daarvoor gekrediteer word nie, moet jy kies om te

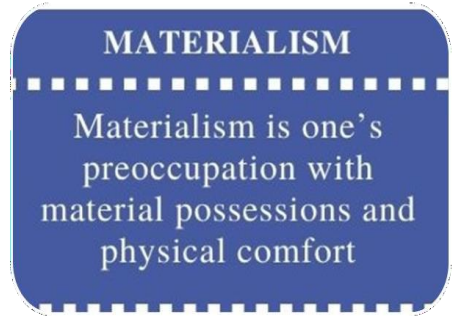
ATHEISM

AGNOSTICISM

HUMANISM

MATERIALISM

FOKUS VAN HIERDIE INHOUD: JY MOET TWEE VAN BOGENOEMDE KEN!
Oorsprong - WAAR HET DIT BEGIN/VANWAAR KOM?
Doel DOELWITTE EN DOELWITTE? Beïnvloedende faktore - MENSE/TEORIEË AGTER HIERDIE SIGTE

VOORBEELD 1: ATEISM

- Ateïste verwerp die oortuiging dat goddelike of bonatuurlike kragte bestaan.
- Ateïste wend hulle dikwels tot die wetenskap om die aard van die heelal te verduidelik eerder as om op geloof staat te maak.
- Daar is verskillende grade van ateïsme.
- Sagte of neutrale ateïste verwerp nie aktief die bestaan van 'n bonatuurlike wese nie.
- Sterk of positiewe ateïste glo dat daar bewyse is om hul ateïstiese sienings te ondersteun.
- In sommige gevalle verwerp sagte ateïste beide teïsme en sterk ateïsme.
- it is omdat hulle voel beide wêreldbeskouings is afhanklik van bewyse om hul bewerings te ondersteun.

VOORBEELD 2: SEKULÊRE HUMANISME

Sekulêre humanisme glo dat die goddelike nie bestaan nie. Hulle verwerp godsdienstige oortuiging en die bestaan van die bonatuurlike.

Soos ander vorme van humanisme, huldig hulle 'n algemene oortuiging wat die grootste belang heg aan menslike denke.

In sy leerstellings beklemtoon die Raad vir Sekulêre Humanisme die volgende:

'n Behoeftte om oortuigings te toets: 'n Oortuiging dat tradisies, ideologieë en dogma deur elke individu geweeg en getoets moet word en nie deur geloof nie.

Rede, bewyse, Wetenskaplike metode: 'n Verbintenis tot die gebruik van kritiese rede, feitelike bewyse en wetenskaplike metode van ondersoek in die soeke na oplossings vir menslike probleme.

Vervulling, groei en kreatiwiteit: 'n Primêre bekommernis met vervulling, groei en kreatiwiteit.

Soeke na waarheid: 'n Konstante soeke na objektiewe waarheid. Etiek: 'n Soeke na lewensvatbare individuele, sosiale en politieke beginsels van etiese gedrag.

Geregtigheid en regverdigheid: 'n Belang om geregtigheid en regverdigheid in die samelewing te verseker.

Bou 'n beter wêreld: 'n Oortuiging dat rede, 'n oop uitruil van idees,

VOORBEELD 3: Agnostisisme

- Hierdie term is deur Thomas Huxley (1825–1895) bekendgestel.
- Huxley leer dat dit nie moontlik is om enige manier te bewys nie – die bestaan of nie-bestaan van God.
- Agnostisisme is afgelei van die Griekse woorde 'a', wat 'sonder' beteken, en 'gnosis', wat 'kennis' beteken.
- Dit beteken 'nie kennis hê nie' om te bevestig of te ontken dat God bestaan.
- Agnostici leer dat dit onmoontlik is om te bewys dat 'n god bestaan of nie bestaan nie.
- Hulle leer ook dat as 'n opperwese wel bestaan, dit die mens se verstand te bowe gaan.
- Agnostiese idees dateer voor die gebruik van die term 'Agnostisisme'.

VOORBEELD 4: Materialisme

- Hierdie sekulêre wêreldbeskouing leer dat materie die enigste werklikheid is en ontken die bestaan van 'n gees van bonatuurlike ryk.
- Dit het in verskillende gebiede in Europa en Asië ontwikkel gedurende wat bekend staan as die Aksiale Era (800 – 200 vC).
- Uitdrukings van hierdie filosofie kan gevind word in antieke Indiese filosofie, in Boeddhisme en Confucianisme.
- Karl Marx het die term 'dialektiese materialisme' gebruik, wat 'n leerstelling is dat materie die fundamentele oorsaak van alles is.
- Hy het ook die term 'historiese materialisme' gebruik, wat 'n leerstelling is dat ekonomie en verhoudings tussen werkers en eienaars die fundamentele struktuur in die samelewing is.

VOORBEELD VAN HOE HIERDIE INHOUD GEASSESEER KAN WORD. RAADPLEEG VERSKEIE QP OM MEER VOORBEELDE TE SIEN

- Wat verstaan jy onder die term wêreldbeskouing?
- Bespreek die voordele en nadele van sekularisme op die samelewing.
- Noem en bespreek die leerstellings van enige EEN sekulêre wêreldbeskouing.
- Noem enige TWEE sekulêre wêreldbeskouings en verduidelik die ooreenkomste en verskille wat tussen hulle bestaan.
- Noem ENIGE TWEE sekulêre wêreldbeskouings en verduidelik die oortuigings van elkeen. Waar het hulle ontstaan en wat vir die invloede agter elkeen?
- Wat is die impak van sekularisme op die samelewing?
- Gee moontlike redes vir die toenemende gewildheid van sekulêre wêreldbeskouings.
- Brei uit oor die positiewe bydraes wat sekularisme tot godsdienste gemaak het.
- Bespreek die oorsprong van sekularisme.
- Hoe het sekularisme bygedra tot die vestiging van godsdienstige verdraagsaamheid in die wêreld?

DEFINITION

An AGNOSTIC doesn't know for sure whether any gods exist or not.

Humanism

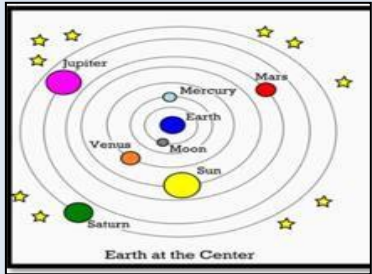
Humanism is the faith that human beings can live happily without religion. It values the welfare of human beings more than religious beliefs.

materialism (noun)

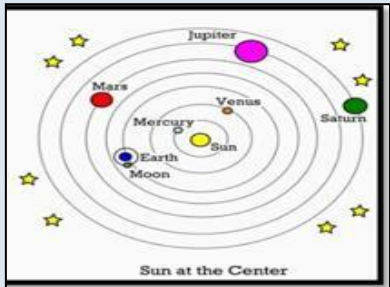
tendency to think material objects are more important than people; desire for money over ethics

Godsdiens en Wetenskap

Geosentriese teorie – AARDE (GEO-) as diesentrumvan die heelal

Heliosentriese teorie – die SON (helio-) as diesentrumvan die heelal

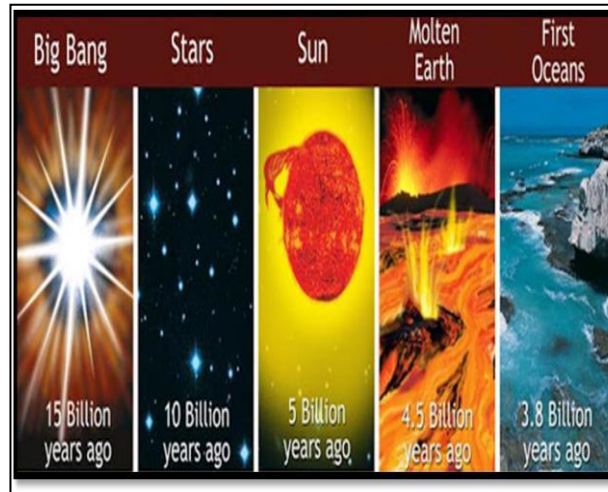
- Die heliosentriese teorie het insigte verskaf in die vorm en die beweging van planeet aarde.
- Die verduidelikings wat deur die wetenskaplikes verskaf is, het verskanste godsdiensoortuigings uitgedaag.
- Kerkleiers soos Martin Luther het aangevoer dat deur die aarde van diesentrumvan dinge wat die wetenskaplikes besig was om die mens uit diesentrumvan die skepping.
- Dit het 'n breuk tussen die kerk en die wetenskaplikes veroorsaak.

- Godsdienste en wetenskap verskaf verskillende sienings van hoe die heelal ontstaan het.
- Die wetenskappe vind dit moeilik om sommige van die godsdienstige weergawes van hoe die skepping ontstaan het, te verstaan.
- Godsdiens vind dit ook moeilik om die wetenskaplike verslae van die skepping met godsdienstige oortuigings te versoen.

LET OP DIE VOLGENDE:

- Die WETENSKAPLIKE VERDUIDELIKING van SKEPPING verwys na die **BIG BANG TEORIE**.
- Hierdie teorie verskaf 'n WETENSKAPLIKE siening van hoe die aarde ontstaan het.
- In hierdie teorie **GOD of die HOOGSTE WESE het GEEN ROL in die skepping van die heelal gespeel nie**.

Die groot oerknal teorie

- Die gewildste wetenskaplike teorie van die heelal is die sogenaamde 'Big Bang'-teorie.
- Volgens hierdie teorie weet ons nie wat voor die Oerknal bestaan het nie.
- Maar daar was 'n **enorme ontploffing**, en binne sekondes het die heelal verskyn en tot 'n enorme grootte gevul.
- Dit het omtrent gebeur **13,7 - 15 biljoen jaar gelede**.
- Klein temperatuurverskille in die aanvanklike ontploffing het gelei tot wisselende digtheid regdeur die heelal.

- Hierdie uiteindelik **in trosse gevorm** van materie en energie.
- Die trosse het voortgegaan om op 'n klonterige manier te kondenseer en uiteindelik **die groot versamelings sterre gevorm** wat ons **sterrestelsels** genoem het.
- Sommige van die knoppe **in sterrestelsels kondenseer in 'n kombinasie van sterre en planete**. Ons noem sulke groeperings **'sonnestelsels'**.
- Wetenskaplikes glo **dit die heelal is steeds besig om uit te brei** maar dit is nie bekend of en hoe die heelal sal eindig nie.
- **Nie alle wetenskaplikes stem saam** niemet die Oerknal-teorie.
- Baie van hulle **besware het te make met die besonderhede binne die prosess**, nie die onderliggende beginsel dat dit gebeur het nie.
- Net so is daar verskillende hipoteses oor hoe lewe op Aarde begin het.
- Dit kan getoets word, maar wetenskaplikes kan nie seker wees wat

GODSDIENSTIGE REKENING VAN DIE SKEPPING

Skeppingsverslag in die Christendom

- Die Christendom glo dat God drie aspekte het: die Vader, die Seun (Jesus) en die Heilige Gees.
- Genesis 1 en 2 in die Ou Testament van die Bybel, vertel die Christelike skeppingsverhaal van die wêreld.
- Daarvolgens het God in die begin deur die heelal en die waters geswerf en lig en duisternis geskep.
- Op die tweede dag het God die hemel geskep en die water van die aarde geskei. Op die derde dag het hy die droë grond opgewek en plante geskep.
- Op die vierde dag het God die lig, 'dag' en minder lig, 'nag' gemaak. Op die vyfde dag het hy die skepsels van die see en die lug geskep.
- Op die sesde dag het God alle soorte lewende wesens op die aarde geskep. Op die sewende dag of Sabbat het God gerus.
- Die eerste mense wat Hy geskep het, was Adam en Eva, wat in die Hemel, in die Tuin van Eden, gewoon het. Hulle is verbied om die vrugte van die boom van

Rekening van die skepping in Hindoeïsme

- Hindoeïsme glo dat dit nie die eerste wêreld of heelal is nie. Daar was en is baie meer wêrelde.
- Vir Hindoes is die heelal die skepper.
- Hindoeïsme weerspreek nie die oerknal-teorie nie
- Die Skepper het bestaan en sal vir alle tye bestaan.
- Die Skepper het geen beperkings nie en is daarom nie 'n 'hy' of 'sy' of enigiets anders nie.
- Die skepper is eenvoudig die skepper.
- Die Skepper bestaan in óf aktiewe óf passiewe toestand.
- Die passiewe toestand is 'n toestand van rus wanneer niks gebeur nie.
- Na 'n baie lang tyd word die skepper aktief.
- Dit is wanneer dele van die heelal anders lyk as ander dele, en die skepping begin.
- Mense is 'n produk van die skepping.
- Elke 'nag' wat Lord Brahman slaap, word die wêreld vernietig, en herskep elke 'oggend' dat hy wakker word.
- Hierdie siklus van die 'ygas' is aan die gang en gaan vir ewig aan.

Verslag van die skepping in Boeddhisme

- Boeddhiste glo dat die wêreld nie op enige tydstip geskep is nie.
- Die wêreld is miljoene kere elke sekonde geskep en sal voortgaan om dit vanself te doen. Die wêreld sal vanself wegbreek.
- Volgens Boeddhisme verskyn en verdwyn die wêreldstelsel altyd in die heelal.
- Die heelal, waarin ons leef, bestaan vir 'n enorme tydperk en moontlik vir eendelose tyd. Daarom is verduideliking van die oorsprong van die wêreld nie 'n bekommernis in Boeddhisme nie.
- In die oë van Boeddhisme is die wêreld niks anders as Samsara nie – die siklus van herhaalde geboorte en dood.

Rekening van die skepping in Taoïsme

- In Taoïsme kom die wêreld en alles daarin outomaties tot stand as deel van die aktiwiteit van die Tao.
- Dit is nie beplan nie, maar dit is ook nie onbeplan nie.
- Die Tao het nie bedoel dat die wêreld moes bestaan nie, en ook nie wou hê dat die wêreld moes bestaan nie.
- Die wêreld het eenvoudig na vore gekom as 'n klein spikkeltjie in die enorme 'bak' van die skepping terwyl die Tao op sy pad voortgegaan het.
- Volgens Taoïsme bestaan die wêreld uit prosesse van skepping en vernietiging.
- Die Taoïstiese siening van die heelal is baie gebaseer op hul waarneming van die natuurlike en menslike wêreld.

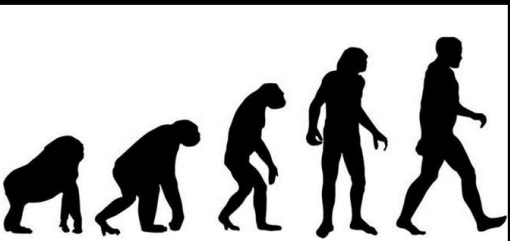
Verslag van die skepping in die Baha'i-geloof

- Hulle glo dat God die heelal geskep het en dat mense die opperste is onder al sy wesens.
- Mense met hul rasonale kragte is in staat om die wêreld te verower.
- Die wêreld is 'n verbygaande plek.
- Die wêreld en wat daarin is, is nie aanhegting waardig nie.
- Mense word daaraan herinner dat hulle hulself moet losmaak van dinge van die wêreld.
- Omdat hulle in hierdie wêreld leef, glo die Baha's dat hulle 'n kans gegun word om deugde te ontwikkel, karakter te bou en geestelik te bevorder.
- Die wêreld is een plek, die tuiste van die hele mensdom.

Rekening van skepping in die Afrika-beskouing (ATR)

- Die oortuigings van ATR oor die skepping word verduidelik deur 'n verskeidenheid van **mites**. Hierdie mites moet geïnterpreteer word **assimbolies** **nie letterlik**.
- Verduidelikings oor die skepping van die heelal (kosmogonie) en die aard en struktuur van die wêreld (kosmologie) vorm die kernfilosofie van Afrika-godsdienste.
- Hierdie verduidelikings word oorgedra in 'n verhaalvorm waarna geleerdes dikwels as 'n mite verwys.
- ATR verduidelik hoe die wêreld in plek gestel is deur 'n goddelike persoonlikheid of Opperwese.
- Daarom het die Opperwese in samewerking met minder bonatuurlike wesens wat namens hom optree, gehelp in die proses om die wêreld te skep.
- In ander gevalle gee die Opperwese opdrag aan mindere gode oor hoe om te skep deur hulle van materiaal te voorsien om die proses te onderneem.
- Byvoorbeeld, die Yoruba glo dat die

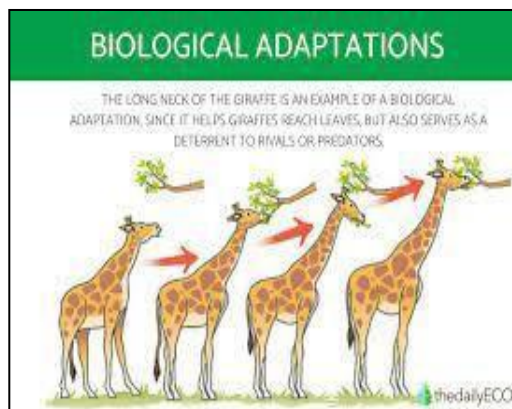
WETENSKAPLIKE SKEPPINGSREKENING

Charles Darwin se teorie van **Evolusie**

- Charles Darwin het 'n boek genaamd 'On the Origin of Species' gepubliseer. Hierdie boek was gebaseer op sy studies van wesens wat hy teëgekom het op sy reise na baie oorsese plekke, insluitend die Galapagos-eilande.
- Hy het die teorie voorgehou dat **alle lewende wesens** wat vandag bestaan, insluitend mense, **het oor 'n tydperk van miskien miljoene jare ontwikkel**, van meer primitiewe lewensvorme tot hoe dit vandag is.
- Die teorie stel voor dat alle lewe ontwikkel het deur 'n proses genaamd **natuurlike seleksie** van primitiewe vorms en voortgegaan om aan te pas

- Dit beweer dat mense het ontwikkel uit 'n voorouer wat met ape gedeel word.
- Die **Teorie van Evolusie**, volgens Charles Darwin, bestaan uit die volgende idees:
  - Spesies** bevat 'n groot **verskeidenheid geringe verskille**. In die stryd vir oorlewing sal beter **aangepaste stadiums bevoordeel word** terwyl diegene wat nie fiks is nie, sal sukkel om te oorleef.
  - Dit geld ook vir verandering by mense. **In die stryd om oorlewing het mense verander van ape na mense.**
  - Die proses van verandering en **aanpassing het oor 'n baie lang tydperk plaasgevind**.
  - Wetenskap bied geen verduideliking van skepping as deel van 'n **goddelike beplan**.

Godsdienstige teenargumente teen Darwin se evolusieteorie

- Darwin** wat 'n natuurwetenskap gegradeerde en 'n geoloog was **was 'n Christen en het geen voornemens gehad om godsdienstige oortuigings uit te daag** niemet sy boek.
- Maar baie godsdienstige gelowiges het met woede gereageer op Darwin se evolusieteorie.
  - Die **Teorie van Evolusie** blyk teen **godsdienstige leerstellings in te ga**ndat God die aarde gemaak het en alle lewende wesens geskep het, soos hulle dit geken het.
  - Christene het dit geglo **God het mense 'na sy beeld' geskep**
  - Hulle het dit geglo **mense was verhewe bo alle ander wesens** en het 'n siel gehad wat onsterflik is.
  - Die het aangevoer dat **Teorie van evolusie het die idee dat God die ontwerper van die heelal is, uitgedaag**.
  - Hulle stel voor dat die skoonheid, orde en kompleksiteit van die heelal 'n bewys is van die feit dat **God het 'n perfekte ontwerp (ook bekend as 'n Intelligente Ontwerp)** gehad toe Hy die wêreld geskep het.
  - Die **idee dat lewende dinge by hul omgewing aanpas, was gekant teen hul oortuiging dat God die perfekte omgewing vir hulle geskep het**.
  - Die Bybel sê mense is op die sesde dag van die skepping geskep, nie oor 'n

KOMPLETTERENDE siening tussen GODSDIENS en WETENSKAP

In moderne godsdienstige kringe is daar 'n paar argumente dat godsdiens en wetenskap miskien aanvullend kan wees. Die argumente wat aangevoer word is dat:

- Die Genesis skeppingsverhaal poog nie om 'n wetenskaplike antwoord op vrae oor die oorsprong van die heelal te bied nie.
- Dit gaan meer daaroor om dit duidelik te maak dat God in volle beheer is en dat die heelal bestaan omdat God dit wil hê.
- God het die heelal en die aarde ontwerp om so te wees met 'n doel.
- As Darwin se teorie van natuurlike seleksie aanvaar moet word, is dit omdat God toesig hou oor hierdie natuurlike prosesse. God het die natuur saam met alles anders geskep.
- Christene het die teorie van Intelligente Ontwerp (ID) voorgehou, dat alles deur God beplan en ontwerp is. Hulle argumenteer dat elke verandering wat plaasvind die direkte werking van God in die skepping is

Verwerping van die evolusieteorie deur sekere dele van Judaïsme en Christendom

- Daar is twee sienings van die skepping van die mens onder Judaïsme. Die konserwatiewe Jode glo dat die Genesis-verhaal as 'n simboliese weergawe van die skepping van die mens behandel moet word. Hierdie siening is geneig om aan te sluit by die evolusieteorie. 'n Argument word aangevoer dat terwyl God die Skepper bly, ontbloeit die Evolusieteorie sommige van die wette wat die skepping beheer.
- 'n Tweede siening wat deur die Ortodokse Jode ondersteun word, verwerp die evolusieteorie totaal en al, met die argument dat dit teen die letterlike woorde van die Skrifte ingaan. Die verwerping van die evolusieteorie deur Ortodokse Jode stem ooreen met dieselfde standpunt wat deur konserwatiewe of fundamentalistiese Christene ingeneem word

GODSDIENSTIGE REKENING VAN
SKEPPING van mense

Verslag van die skepping van mense in
Abrahamitiese godsdienste

- Daar is geen verband tussen die tradisionele Christene en die evolusieteorie nie.
- Tradisionele Christene aanvaar net dat God Adam en Eva geskep het soos dit in die boek Genesis vertel word.
- Hulle argumenteer dat daar geen bewyse in die geskiedenis is dat mense die wêreld ontwikkel nie.
- Daar is egter 'n verband tussen die evolusieteorie en liberale of progressiewe Christene.
- Hulle argumenteer dat alles in die heelal deur God geskep is, en die proses van evolusie is ook deel van die Goddelike Plan. (Dit word 'intelligente ontwerp' genoem).
- Hulle sê God was verantwoordelik vir die Oerknal.
- Die meeste Christene sal aanvaar dat die sentrale boodskap van beide Genesis 1 en 2, hetsy gesien as een of twee stories, is:
  - God het alles gemaak
  - God het alles goed gemaak
  - God het die mensdom gemaak as die hoogtepunt van die skepping

- Die Christendom se reaksie is soos dié van die ander twee Abrahamitiese gelowe: die konserwatiewes verwerp Darwin se teorie, terwyl liberaliste dit saamsmelt in 'n meer buigsame interpretasie van heilige teks.
- **Fundamentalistiese Christene** glo dat aangesien die Bybel direk van God af kom, alles daarin die presiese waarheid moet wees. Enigiets wat die Bybel weerspreek is verkeerd. Daarom, vir fundamentalistiese Christene, is die Oerknal-teorie nie korrek nie.
- Darwin se teorie word dus gesien as 'n belediging vir die Bybelse skeppingsverslag.
- Sommige Christene glo dat die Bybel simbolies geïnterpreteer moet word en nie letterlik nie.
- **Progressiewe Christene** aanvaar die idee van geleide/teïstiese evolusie en voeg by dat die skeppingsmite as simbolies gesien moet word. Hulle erken dat daar sekere stadiums van die skepping was wat evolusie behels het, soos deur wetenskaplikes verduidelik. Hulle glo dat God verantwoordelik was vir die begin van die heelal – dat hy dinge aan die gang gesit het en toesig gehou het oor die proses. Hulle kan ook lesse uit die storie leer oor die belangrikheid van die mensdom en die verantwoordelikheid wat die mensdom oor die res van die skepping

- Rekening van die skepping van mense in Boeddhisme**
- Boeddhisme het geen weergawe van die skepping nie.
  - Daarom gee Boeddhiste nie om wat wetenskaplikes sê oor hoe die heelal en hoe mense ontstaan het nie.
  - Boeddhisme glo ook dat alle lewe konstante transformasie en evolusie behels.
  - Hulle het lank voor Westerse wetenskaplikes in evolusie geglo.
  - Hulle glo in die kontinuïteit van alle lewende wesens.
  - Dit verklaar waarom Boeddhisme geen probleem het met die idee dat mense moontlik uit meer primitiewe, primate vorme

- Rekening van die skepping van mense in Taoïsme**
- **Taoïsme het nie 'n God** op die manier wat die Abrahamitiese godsdienste doen.
  - Daar is geen almagtige wese buite die kosmos wat die heelal geskep en beheer het nie.
  - Volgens die Tao-te-Ching "alle dinge kom uit bestaan, en syn kom uit nie-wees."
  - In **Taoïsme** die heelal spruit uit die Tao, en die Tao lei dinge onpersoonlik op hul pad. Daarom kom alle dinge uit bestaan.
  - **Manis** geskep uit twee teenoorgestelde natuurkragte, "yin" en "yang" wat saamwerk om lewe te skep (**Taoïsme**).
  - Die mite begin deur te sê dat dit 'n tyd van duisternis was, en die wêreld was soos 'n eier.
  - Die wêreld het vir agtienduizend jaar so gebly totdat die eier skielik uitgebroei het, 'n kleurvolle lig verskyn het en lewe gebore is.

- Rekening van die skepping van mense in Hindoeïsme**
- Hindoes het geen probleem met die evolusieteorie nie.
  - Hulle glo dat die heelal op evolusie gebaseer is.
  - Hulle glo dat hulle 'n meer gevorderde evolusieteorie as die wetenskaplike een het.
  - Die wetenskaplike teorie is beperk. Dit fokus slegs op die fisiese perspektief van die skepping.
  - Hindoes glo dat mense beheer het oor hul geestelike en fisiese evolusie.
  - Hindoes glo dat as 'n mens 'n goeie lewe lei, jy deur baie wedergeboortes sal ontwikkel totdat jy fisies en geestelik gevorderd is.
  - Uiteindelik sal 'n mens bevryding van die fisiese bereik en een met God wees.
  - Hindoes glo dat daar 'n intelligente ontwerper agter alles is soos evolusie van die mensdom en van die heelal.
  - Hindoes glo dat hulle 'n meer gevorderde evolusieteorie as die wetenskaplike teorie het.
  - Hindoeïsme bied 'n meer omvattende siening van evolusie, want dit is nie beperk tot fisies nie, maar sluit geestelike evolusie in.
  - Hindoes glo dat jy beheer het oor beide jou geestelike en fisiese evolusie.

STERKTE!!!